

El Ter: un problema pendent

L'acceleració de la vida quotidiana, la superposició de notícies alarmants, la renovació d'amenaques globals narcotitzen la nostra capacitat de reacció. I em temo que fan disminuir la capacitat d'anàlisi i reflexió. Noves preocupacions centren l'atenció i problemes vells queden arraconats. Com si tot el que hagués passat fos un malson. Alguna cosa d'aquestes ha succeït en relació amb la crisi de l'aigua a Catalunya i especialment amb les seves principals víctimes, que són el riu Ter i les comarques gironines.

Ara bé, l'aproximació científica a la solució dels problemes necessita un plantejament correcte de la qüestió, quedar-se amb les dades significatives i prescindir de les irrelevantes.

Quin és, doncs, el problema del Ter? Té solució?

El Ter és un riu que avui no porta prou aigua. I no només pel fet que ploqui poc, sinó perquè la majoria del seu cabal es deriva cap a Barcelona.

El Ter és un riu petit, que no ho seria tant si no hagués de satisfer les necessitats d'aigua per a l'abastament de l'àrea metropolitana de Barcelona. Podria ser entre 5 i 10 vegades més cabalós del que ara observem i mesurem al seu pas per la ciutat de Girona. I en els darrers mesos d'aquest any, l'aigua que es desembassava al Pasteral per a l'abastament de Barcelona (6.000 litres per segon) era 20 vegades superior al cabal que es deixava anar pel riu (300 litres per segon)!

Aquesta situació és relativament nova. Arrenca cap al 1950, quan el Ter és triat com el riu que hauria de satisfer les necessitats d'ai-

gua potable a l'àrea metropolitana de Barcelona en creixement continuat i progressiu. Per assegurar l'abastament d'aquesta àrea metropolitana es construeixen els embassaments de Sau i Susqueda i es regula normativament el riu (1959). L'any 1966 s'acaba la construcció d'una conducció en galeria de 3 metres de diàmetre i la planta potabilitzadora de Cardedeu per abastir el Barcelonès.

La regulació, per Llei del 1959, preveu derivar gairebé la meitat del seu cabal natural teòric de 18 m³/s cap a Barcelona, garantint "per llei" que només es podran derivar 8 m³/s si —i només si— la resta de cabals queden assegurats (1 m³/s per a l'abastament de Girona i la Costa Brava; uns 4 m³/s indeterminats per a regatge agrícola i 3 m³/s de cabal circulant del Ter al seu pas per la ciutat de Girona).

No hi va fer res que les institucions gironines de l'època (Diputació de Girona i Cambra de Comerç, especialment) s'hi oposessin frontalment, tot i la situació de dictadura. S'ensumava la magnitud de la tragèdia que s'esdevindria. Es condemnava el Ter a portar la meitat del seu cabal natural; la resta es transvasava a Barcelona.

El pas dels anys ha agreujat, i molt, el pecat original del 1959, per diverses raons:

- 1) Barcelona i la seva àrea metropolitana han crescut en urbanització del territori i en població absoluta, d'uns 3 milions a uns 5 milions de persones. La demanda d'aigua ha anat augmentant, encara que les dotacions per habitant disminueixin per efectes de major eficiència en l'ús de l'aigua, fruit de sensibilització ciutadana i campanyes d'estalvi, i polítiques de preus amb tarifes progressives tant per a usos domèstics com industrials.
- 2) Contaminacions diverses i difuses d'origen principalment industrial han fet abandonar els aqüífers locals, especialment a la zona

del Besòs. S'han substituït captacions subterrànies i s'han connectat les xarxes d'abastament municipal al Ter, gestionat avui per ATLL, empresa pública de la Generalitat de Catalunya. Són especialment significatives les connexions al Barcelonès, al Vallès i al Maresme.

3) No s'ha fet cap altra aportació significativa de cabals a l'àrea de Barcelona. El "minitransvasament" de l'Ebre dels anys vuitanta és per al Tarragonès i s'atura a les comarques de Tarragona. Des de finals dels vuitanta es "minitransvasen" uns 2 m³/s, malgrat que la Llei preveu 4 m³/s.

4) La construcció de les dessaladores per a l'abastament de l'àrea metropolitana de Barcelona anunciada l'any 2004 com a alternativa al derogat PHN s'ha retardat de manera significativa fins al maig del 2009, any en què es preveu que estarà operativa la dessaladora del Prat del Llobregat, que produirà 60 hm³/any.

5) Finalment, i per a fatalitat del riu Ter, les mitjanes estadístiques d'inicis del segle XX, que estimaven un cabal natural mitjà de 18 m³/s, han disminuït significativament i continuadament a uns 12 m³/s, segons dades de la mateixa ACA. Dit d'una altra manera, el riu ha disminuït el seu cabal natural en un 30 %.

En resum: d'una banda, un riu que ara és encara més petit que fa 40 anys i, d'altra banda, una població que ha augmentat fins a uns 5 milions de persones i que en depenen per abastir-se donen com a resultat un incompliment dels cabals garantits per llei i una prioritització de l'abastament de la zona metropolitana de Barcelona per damunt dels cabals necessaris per al reg agrícola i la necessària recàrrega dels aqüífers del baix Ter. Resten per avaluar els perjudicis econòmics i ambientals que això comporta.

Així les coses, sembla clar que el primer i principal problema del riu Ter és l'abastament de l'àrea metropolitana de Barcelona. I ara com ara, l'única actuació que pot alliberar part dels cabals del Ter —de manera significativa i quantificada— és l'inici de l'explotació de la dessaladora del Prat del Llobregat, prevista per al maig del 2009. Pot ser l'inici de la recuperació del Ter, però és clarament insuficient. (La dessaladora produirà exactament 60 hm³/any —o el seu equivalent de 2 m³/s—, que és menys que la disminució de cabals naturals que està experimentant el riu Ter en els darrers anys, com s'ha exposat).

L'IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change) prediu que el sud-est d'Europa i l'Europa mediterrània són les regions més vulnerables al canvi climàtic, on, a més de l'increment de les temperatures, es preveu que la freqüència i la intensitat dels fenòmens meteorològics extrems s'incrementaran. En un context de variacions climàtiques desfavorables es fa més imprescindible que mai l'adopció de mesures legislatives i de govern que facin possible un cert reequilibri hidràulic a Catalunya. El Ter és un problema que s'ha de resoldre, i en l'abastament a l'àrea metropolitana de Barcelona és on hi ha les solucions.